

Voorwoord

Dalende rente en dalende koersen op de effectenbeurzen deden in augustus en september de dekkingsgraad van ons pensioenfonds dalen. Zover zelfs dat de dekkingsgraad eind september onder de 100% terecht was gekomen. Bij deze dekkingsgraad worden allerlei regels van DNB (De Nederlandsche Bank) van kracht. Regels die beperkingen stellen aan de toeslagverlening en het aankondigen van mogelijke kortingen op pensioenen en pensioenopbouw verplicht stellen. Meer daarover leest u in een uitgebreid verhaal in deze uitgave van Pensioencontact.

Kabinet en sociale partners hebben een akkoord bereikt over de toekomst van het pensioenstelsel. Een stelsel dat door de financiële crisis en daaropvolgende onrust in de financiële wereld zwaar op proef wordt gesteld. Met de nieuwe pensioenregeling van DSM, zoals eind 2010 afgesloten, is daarop al vooruitgelopen. Ook daarover leest u meer in deze Pensioencontact.

Dat gepensioneerd zijn en activiteiten op Internet goed samengaan, bewijst het verhaal van oud-DSM'er Dolf Douwes. Hij heeft jarenlang, onder meer via Internet, gegevens verzameld voor een boek over de geschiedenis van de tweede wereldoorlog in Azië. Hij maakte die oorlog zelf mee als krijgsgevangene van de Japanners en werkte (samen met Wim Kan) mee aan de beruchte spoorlijn over de "River Kwai".

Binnenkort veilt DSM weer een aantal werken uit de kunstcollectie. Ook gepensioneerden van DSM kunnen meebieden op de kunstwerken. Hoe en wanneer dat kan, is te vinden in het artikel 'Kunst te koop voor huidige en oud-DSM'ers'.

Deze en andere verhalen zijn te vinden in deze uitgave van Pensioencontact. Wij wensen u veel leesplezier.

Jos L. Schneiders
Voorzitter Pensioenfonds DSM Nederland

Pensioencontact

Pensioencontact is een uitgave van Pensioenfonds DSM Nederland

Dekkingsgraad PDN daalt onder 105%

Korte termijn herstelplan uit 2009 herleeft

De gemiddelde dekkingsgraad van Nederlandse pensioenfonds is in de maanden augustus en september 2011 opnieuw gedaald na een opleving begin dit jaar. Ook de dekkingsgraad van Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) daalde. De dekkingsgraad, de verhouding tussen bezittingen en verplichtingen van het fonds, is door de recente ontwikkelingen op de financiële markten opnieuw onder de vereiste minimale positie van 105% gedaald. Eind juni bedroeg deze nog 112%. Per 30 september was de dekkingsgraad van PDN gedaald naar 98%.

De daling van de dekkingsgraad wordt zowel door een dalende rente als door daling van de koersen op de financiële markten veroorzaakt. De waarde van de verplichtingen is afhankelijk van de stand van de rente. Als de rente laag is, wat nu het geval is, betekent dit dat PDN meer moet reserveren om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Als de rente stijgt, neemt deze reservering juist af. Een pensioenfonds is dus erg afhankelijk van de dagkoers van de rente. Als de rente bijvoorbeeld met 1%-punt daalt, nemen de verplichtingen voor PDN met circa 12% toe. De huidige bewegingen in de rentemarkt, veroorzaakt door de financiële crisis, hebben hierdoor dan ook stevige schommelingen van de dekkingsgraad tot gevolg. Daarnaast spelen ook de ontwikkelingen op de financiële markten een belangrijke rol. De koersen zijn gedaald, waardoor de waarde van de beleggingen is teruggelopen.

Wanneer er sprake is van een te lage dekkingsgraad, schrijft de Pensioenwet voor dat het pensioenfonds een herstelplan opstelt. Bij een dekkingsgraad lager dan het 'vereist eigen vermogen' (circa 115%) wordt een lange termijn herstelplan opgesteld. Bij een dekkingsgraad lager dan het 'minimaal vereist eigen vermogen' (circa 105%) wordt het plan uitgebreid met een korte termijn herstelplan. Toen eind 2008 de dekkingsgraad tot 98% was gedaald, was er ook al sprake van een dekkingstekort. PDN heeft daaropvolgend begin 2009 een herstelplan voor de korte (5 jaar) en lange termijn (15 jaar) opgesteld, dat door De Nederlandsche Bank (DNB) is goedgekeurd. In het herstelplan staat beschreven op welke manier PDN in drie jaar en uiterlijk vijf jaar weer een minimaal vereist eigen vermogen zal hebben van 105%. Uit het herstelplan blijkt dat normalisering van de financiële markten in combinatie met het tijdelijk opschorten van de jaarlijkse indexatie voldoende zou moeten zijn voor herstel van de dekkingsgraad. De in het herstelplan geprojecteerde herstellijn voorziet een dekkingsgraad van minstens 105% uiterlijk 2013 en 115% (vereist eigen vermogen) binnen vijftien jaar. Indien beleggingsmarkten niet tijdig normaliseren of extra kosten optreden door langer leven, kunnen aanvullende (kortings)maatregelen noodzakelijk blijken te zijn. Nu de dekkingsgraad aan het einde van september opnieuw onder de vereiste minimale positie (105%) terecht is gekomen, treedt op grond van de DNB-voorschriften het korte termijn herstelplan uit 2009 opnieuw in werking. Dit herstelplan moet via een gestaag

herstel uiterlijk einde 2013 leiden tot een dekkingsgraad van ten minste 105%. Aan het einde van 2011 wordt beoordeeld of PDN dat voldoende waar kan maken. Volgens het in het herstelplan geprojecteerde gestage herstel dient de dekkingsgraad eind dit jaar ten minste 99% te zijn. Is dat het geval, dan zijn er op dat moment geen gevolgen verbonden aan het nieuwe dekkingstekort. Mocht dat niet het geval zijn, dan zal het bestuur een korting dienen aan te kondigen. Een dergelijk besluit houdt in dat de pensioen-uitkeringen en de opgebouwde pensioenen verlaagd worden. Indien eind 2012 het in het herstelplan geprojecteerde herstel nog niet is gerealiseerd zal het eerder aangekondigde kortingsbesluit per 1 april 2013 moeten worden uitgevoerd.

Zolang er sprake is van een dekkingsgraad, lager dan 105%, zullen geen toeslagen (indexatie) worden verleend. Dat mag pas van De Nederlandsche Bank als de dekkingsgraad aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen boven de 105% zou liggen. Gelet op de huidige dekkingsgraad zal er vóór 1 juli 2012 geen sprake kunnen zijn van toeslagverlening.

Om de financiële positie over de lange termijn te beheersen, is PDN wettelijk verplicht periodiek een continuïteitsanalyse uit te voeren. Via deze continuïteitsanalyse wordt de ontwikkeling van de financiële situatie op langere termijn in kaart gebracht. Uit de onlangs uitgevoerde continuïteitsanalyse is gebleken dat PDN voldoet aan de wettelijke eisen ten aanzien van herstelkracht en koopkracht. Ook is aangetoond dat er een consistent geheel is tussen de gewekte verwachtingen, de financiering en het realiseren van voorwaardelijke toeslagen. Dat neemt niet weg dat op de korte termijn de risico's duidelijk hoger zijn. Op de korte termijn is de kans op korting van pensioenen en op een verminderde toeslagverlening dus groot.

Het PDN-bestuur volgt de actuele ontwikkelingen op de financiële markten op de voet en in detail. Het bestuur heeft recentelijk indringend naar het risicoprofiel van het fonds gekeken en besloten dat het huidige fondsbeleid onverkort wordt gehandhaafd. Dit om de herstelkracht van het fonds niet zodanig aan te tasten dat er over een langere tijd geen toeslagen kunnen worden verleend. Daarmee wordt geaccepteerd dat het risico op een dekkingstekort op de korte termijn hoger is. Begin 2012 zal, naar de situatie ultimo 2011, de tussenstand met betrekking tot het herstelplan worden geëvalueerd. Over de uitkomst hiervan zult u te zijner tijd worden geïnformeerd.

Het pensioenakkoord en de pensioenen van DSM

Het kabinet heeft met de werkgeversorganisaties en de vakcentrales in een pensioenakkoord overeenstemming bereikt over de toekomst van het pensioenstelsel.

Bij PDN is op de meeste punten van het pensioenakkoord al vooruitgelopen in de nieuwe pensioenregeling die sinds 1 januari van kracht is. Dat betekent dat het pensioenakkoord in beginsel op dit moment geen belangrijke veranderingen noodzakelijk maakt in de PDN-pensioenregeling. Eerst als het pensioenakkoord op een aantal punten nader uitgewerkt is, zal duidelijk worden of nog verdere aanpassingen nodig zijn. PDN volgt nauwgezet de ontwikkelingen rond de uitwerking van het pensioenakkoord. Als dat leidt tot aanpassingen die de pensioenen van PDN raken, hetgeen afgestemd wordt met de sociale partners, zullen de deelnemers en de pensioengerechtigden daarover door PDN worden geïnformeerd.

Pensioenfonds op gepensioneerdendag van DSM Gist Services bv

Het pensioenfonds was op 27 september in Delft met een stand aanwezig op de gepensioneerdendag van DSM Gist. Namens PDN stonden de DPS'ers Mark Gerards (foto) en Angelique Bock de gepensioneerden te woord die vragen hadden over hun pensioen, het pensioenfonds en de pensioenen in het algemeen. Tientallen gepensioneerden bezochten de stand van PDN.

De vragen die bezoekers stelden, gingen onder meer over de toeslagen op het pensioen, de dekkingsgraad en het 'zware weer' waarin het pensioenfonds verkeert.

Ook vragen over samenwonen en de gevolgen daarvan, kwamen aan de orde. Vragen over individuele pensioensituaties zijn in de dagen na de seniorendag een op een beantwoord.

Veel bezoekers van de PDN-stand herkenden de verschillende uitgaven van het pensioenfonds (nieuwsbrief, Pensioencontact, brochures) en gaven daar positieve reacties op.

Voor de eerste vijftig bezoekers was er een witte bodywarmer met het nieuwe logo van DSM. De bodywarmers waren door DSM ter beschikking gesteld.

De stand van PDN op de gepensioneerdendag. Mark Gerards deelt een van de vijftig DSM-bodywarmers (met nieuw logo) uit die DSM beschikbaar had gesteld voor de mensen die de PDN-stand bezochten.

Betaaldata pensioenen

De pensioenen (met uitzondering van december) worden precies op de 27ste overgemaakt.

Als de 27ste echter in een weekend valt, worden de pensioenen eerder uitbetaald.

De data voor 2011 en 2012 zijn:

25 november 2011
23 december 2011

27 januari 2012	27 juli 2012
27 februari 2012	27 augustus 2012
27 maart 2012	27 september 2012
27 april 2012	26 oktober 2012
25 mei 2012	27 november 2012
27 juni 2012	21 december 2012

Neem abonnement op digitale nieuwsbrief PDN

Enkele keren per jaar verschijnt de digitale Nieuwsbrief van PDN. De nieuwsbrief geeft deelnemers en pensioengerechtigden informatie over de PDN-pensioenen, over PDN zelf of over andere zaken uit pensioenland die het weten waard zijn. Abonneren kan via de website van PDN (www.pdnpensioen.nl). Eerder verschenen nieuwsbrieven zijn ook te vinden op de website van PDN (ga naar >Ge(pre)pensioneerden> Over PDN > Publicaties > Nieuwsbrieven).

Wilt u meer weten?

Internetsite PDN

Meer informatie over PDN kunt u vinden op de website: www.pdnpensioen.nl

Pension Desk: 045-5788100

Vragen over uw pensioen kunt u stellen aan één van onze medewerkers. Zij zijn op werkdagen van 09.00 - 17.00 uur beschikbaar op telefoonnummer 045-5788100.

Zorg dat u uw administratienummer bij de hand hebt als u belt.

Dolf Douwes schrijft 'Kroniek van een Nederlands-Indische geschiedenis'

Dolf Douwes uit Geleen werkte van 1951 tot aan zijn pensionering in 1983 bij DSM. De nu nog steeds vitale 88-jarige verliet DSM als *senior process engineer* bij Stamicarbon.

De computer en het Internet hebben weinig geheimen voor hem. "Ik doe alles op de computer, ik kan er niet zonder", zegt Dolf. Hij is er dagelijks mee bezig. Zo heeft hij een eigen weblog, zit op Facebook en houdt via e-mail contact met familie en vrienden van Engeland tot Australië.

Dat Dolf goed overweg kan met de digitale media ligt niet in de laatste plaats aan zijn persoonlijke geschiedenis. In 1923 werd hij geboren in Malang in voormalig Nederlands-Indië, het tegenwoordige Indonesië. Zijn vader was majoor in het Nederlands Leger. Dat land zou een stempel zetten op zijn leven. Hoewel hij kort na zijn geboorte in Nederland terechtkwam, zou hij later als puber weer in Nederlands-Indië belanden. Dat was vlak voor de tweede wereldoorlog. Zijn vader, toen inmiddels gepensioneerd, dacht in Indië veiliger te zijn dan in Europa. Dus verhuisde het gezin Douwes naar de andere kant van de wereld.

Indië bleek echter niet veel veiliger dan Europa. Douwes werd krijgsgevangene van de Japanners. Hij moest in Thailand meebouwen aan de spoorweg die later bekend werd door de film 'The bridge over the river Kwai' van David Lean uit 1957. Wim Kan was een van zijn medegevangenen. De ervaringen van Dolf in Indië, zijn krijgsgevangenschap, de eerste jaren na de oorlog in Thailand en zijn terugkeer in Nederland waren een aaneenschakeling van heftige gebeurtenissen.

Zijn drie dochters drongen na zijn pensionering bij hem aan om die gebeurtenissen op papier te zetten. Daar is hij inderdaad in 1983 mee begonnen. Inmiddels heeft Dolf na jaren van speuren op Internet, in bibliotheken en (via Internet) corresponderen met mensen over de hele wereld een schat aan informatie verzameld over de periode rond de tweede wereldoorlog en wat hem en

anderen in het Verre Oosten is wedervaren. Vorige maand was Dolf 60 jaar getrouwd. Zijn dochters hadden bij die gelegenheid een bijzonder cadeau bedacht voor hun vader. Zij hebben het materiaal dat hij sinds 1983 verzamelde, laten verschijnen in een boek.

Dolf had een goede basis voor zijn boek. "Ik heb altijd een dagboek bijgehouden," vertelt hij. Maar Dolf hoefde niet alleen te teren op de gegevens uit zijn dagboeken. Dankzij Internet kon hij vele gaten in zijn kennis opvullen.

Een van de manieren waarmee Dolf aan informatie kwam, was via een weblog op Internet. Vele mensen reageerden op dat weblog en leverden Dolf informatie die hij miste. Via e-mail werden contacten gelegd, die stukjes informatie leverden die Dolf nodig had om een compleet verhaal te schrijven. Niet alleen gegevens, ook foto's kwamen er binnen.

Het boek van Dolf is dan ook doorspekt met foto's van mensen en tal van documenten. Zoektochten op Internet leverden steeds

Dolf Douwes

Foto Annemiek Mommers

opnieuw ingangen naar informatie die hij nodig had. Via Internet kwam Dolf bijvoorbeeld terecht bij Het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek in Arnhem. In de bibliotheek van Bronbeek is veel informatie over Nederlands-Indië te vinden. Het boek van Dolf is daar sinds kort ook te vinden. Het geeft informatie die in die bibliotheek tot nog toe niet te vinden was.

Dolf werd in 1941 krijgsgevangene. De Japanners brachten hem via Singapore en het toenmalige Malakka naar Thailand. Tot 1945 bleef hij daar als gevangene van de Japanners. Wat er zich in die tijd in de rest van de wereld afspeelde, daar had Dolf toen geen flauw benul van. "We merkten aan het gedrag van onze bewakers dat de Japanners de oorlog verloren hadden. Die waren opeens opvallend vriendelijk en wilden van ons Engels leren," herinnert Dolf zich nog.

Van wat er zich in de jaren van zijn gevangenschap en kort daarna afspeelde in het Verre Oosten en ook in Europa, heeft Dolf dankzij de informatie op Internet kunnen achterhalen. Na de oorlog zat hij nog twee jaar vast in Thailand omdat er geen mogelijkheid was om naar Indië of Nederland terug te keren. Die tijd benutte hij om in Bangkok zijn HBS-diploma te halen. Terug in Nederland kon hij daarmee na enige omzwervingen terecht op de MTS in Heerlen. Eigenlijk had hij daar elektrotechniek willen studeren. Maar in die studierichting was geen plaats meer. Toen is het Chemische Techniek geworden. Met dat diploma belandde Dolf in 1951 bij de Chemisch Technologische Afdeling van DSM.

Excuses

Per ongeluk is in de vorige uitgave van Pensioencontact in een interview de zorgvuldigheid betreffende de privacy van een deelnemer in onvoldoende mate in acht genomen. De redactie betreurt het dat hierdoor de privacy van deze deelnemer werd aangetast en heeft haar excuses aan de betrokken persoon aangeboden.

Dekkingsgraad PDN

Een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft namelijk aan hoe groot het pensioenvermogen is ten opzichte van de pensioenverplichtingen. Eenvoudig gezegd geeft de dekkingsgraad aan of er voldoende geld in kas is om alle pensioenen, nu en in de toekomst, uit te betalen. De dekkingsgraad en de pensioenverplichtingen worden berekend op basis van de marktrente. De cijfers worden elk kwartaal bekend gemaakt. Onderstaande tabel toont de dekkingsgraad vanaf 2007.

Dekkingsgraad PDN (gebaseerd op marktrente)

	Dekkingsgraad	Gehanteerde marktrente
1 januari 2007	147%	4,2%
Ultimo 2007	150%	4,8%
Ultimo 2008	98%	3,6%
Ultimo 2009	111%	3,7%
Ultimo 2010	109%	3,4%
Ultimo 1ste kwartaal 2011	113%	3,8%
Ultimo 2de kwartaal 2011	112%	3,7%
Ultimo 3de kwartaal	98%	2,7%

PDN publiceert de dekkingsgraad na het verstrijken van ieder kwartaal. De dekkingsgraad van het einde 2011, is in de loop van januari te vinden op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

Wat doet u op Internet?

Internet biedt steeds meer nieuwe wegen voor digitale communicatie.

Bij sommige mensen bestaat het beeld dat vooral jongeren gebruik maken van het Internet. Niets blijkt minder waar. Ook senioren doen driftig mee.

Wat doen die ouderen op het Internet? Op welke manier maken ze er gebruik van? Welke sites bezoeken ze? Hoe hebben ze geleerd ermee om te gaan? Hoe vergemakkelijkt Internet het leven van gepensioneerden? Vragen waar mogelijk interessante verhalen achter schuil gaan.

Wat zijn de ervaringen en belevenissen met Internet bij de gepensioneerden van PDN? Pensioencontact wil het graag weten. Bent u ook actief op het Internet? Hebt u vrolijke, vervelende of bijzondere ervaringen gehad? Bent u op een bijzondere manier met Internet bezig? Welke sites vindt u interessant? Deel uw ervaringen met andere lezers van Pensioencontact. Zet uw bescheidenheid aan de kant en stuur een e-mail naar Harry.Coerver@dsm.com.

Nieuws van het College van Belanghebbenden van PDN

OPDRACHT CVB

Het College van Belanghebbenden beoordeelt het handelen van het bestuur, over de uitvoering van de pensioenregeling en draagt daarbij bij aan een optimale belangenafweging voor de belanghebbenden.

Vertegenwoordigers pensioengerechtigden in CvB gekozen

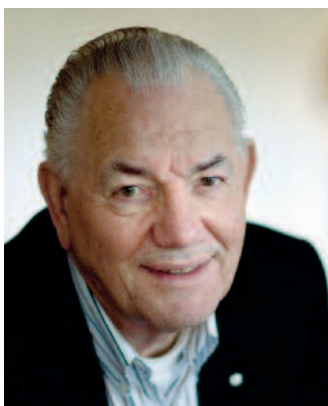
In augustus vond de verkiezing plaats van vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het College van Belanghebbenden (CvB) van PDN. Op 6 oktober 2011 zijn door de verkiezingscommissie in een openbare bijeenkomst de stemmen geteld. In totaal werden bijna 4000 stembiljetten ingestuurd. Dit betekent dat 27% van de pensioengerechtigden van PDN hun stem heeft uitgebracht op één van de vijf kandidaten.

De uitslag van de verkiezing is als volgt:

Kandidaat	Aantal stemmen
Henk Beun	795
Henk van de Wiel	182
Hilde Breiner-Bosma	1.146
Jan Barendse	834
Frans de Kok	972
Ongeldige stemmen	44
Totaal aantal stemmen	3.973

Dit betekent dat de pensioengerechten in de komende zittingstermijn van 4 jaar in het College van Belanghebbenden vertegenwoordigd zullen worden door de volgende 3 leden:

J.J.M. Barendse (Jan)
Geboren: 1939
Woonplaats: Sittard

M.F.M. Breiner-Bosma (Hilde)
Geboren: 1944
Woonplaats: Landgraaf

F.J.C.M. de Kok (Frans)
Geboren: 1948
Woonplaats: Sittard

CONTACT

Het College van Belanghebbenden stelt reacties van deelnemers, en pensioengerechtigden bijzonder op prijs. Contact met het College is mogelijk via de e-mail (info.PDN@dsm.com) onder vermelding van "College van Belanghebbenden". Een brief kan worden gestuurd naar het adres: PDN, College van Belanghebbenden, postbus 6500, 6401 JH Heerlen.

Pensioen na het overlijden van de deelnemer

Uit de PDN-vraagbaak

Bij het pensioenfonds komen dagelijks vragen binnen van mensen die iets willen weten over hun eigen pensioen of over de pensioenen in het algemeen. Soms zijn de antwoorden op bepaalde vragen ook interessant voor een breder publiek. Dat soort vragen wordt beantwoord in de rubriek "Uit de PDN-vraagbaak".

Vandaag een vraag naar aanleiding van het overlijden van een deelnemer. Wat gebeurt er met je pensioen als je als gepensioneerde na je pensionering komt te overlijden?

Allereerst moet het pensioenfonds weten dat de deelnemer overleden is. Als de overledene in Nederland woonde en is gestorven, komt het fonds dat te weten via de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Familie of kennissen hoeven het overlijden dus niet nog eens apart te melden bij het pensioenfonds. Overlijdt de deelnemer in het buitenland, dan is dit niet het geval. Dat overlijden moet dan door familie of anderen aan de hand van een akte van overlijden gemeld worden bij het pensioenfonds.

Heeft de gepensioneerde die overlijdt geen partner (meer) of overlijdt de overgebleven partner die nog partnerpensioen ontvangt, dan is het verstandig dat familie of kennissen een correspondentie-adres aan het pensioenfonds doorgeven (045-5788100). Na het overlijden verstuurt het pensioenfonds immers nog een jaaropgave. In sommige gevallen is dan het (oude) adres van de overledene niet meer het goede adres om die jaaropgave naar toe te sturen.

Partnerpensioen

Als een gepensioneerde van Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) na zijn pensionering overlijdt, ontvangt de partner (als die er is) een partnerpensioen. Dit is vaak 70 procent van het ouderdomspensioen van die gepensioneerde.

De partner die pas na de pensionering van de deelnemer zijn (of haar) vaste partner is geworden, ontvangt geen partnerpensioen. Dat geldt ook voor de kinderen van de deelnemer die na de pensionering zijn geboren. In sommige gevallen kunnen partner en

de kinderen recht hebben op een Anw-uitkering van de overheid. Anw staat voor Algemene nabestaandenwet.

Met partner wordt bedoeld de persoon met wie de deelnemer (vóór de ingangsdatum van zijn pensioen) getrouwd is of die als partner geregistreerd staat bij de Burgerlijke Stand. Partner is ook de persoon met wie de deelnemer een (bij PDN gemeld) notarieel samenlevingscontract heeft. Een partner kan onder bepaalde voorwaarden ook een broer of zus zijn. Maar niet een kind of ouder van de deelnemer.

Heeft de partner op het moment van overlijden nog niet de AOW-leeftijd bereikt, dan bestaat er naast het recht op het partnerpensioen in veel gevallen ook recht op 'aanvullend partnerpensioen' en 'tijdelijk partnerpensioen'. Dit alles geldt alleen als de deelnemer er bij zijn pensionering niet voor gekozen heeft om het partnerpensioen (gedeeltelijk) in te ruilen voor een hoger ouderdomspensioen.

Aanvullend partnerpensioen is een vast bedrag per jaar (stand 2011: € 14.204,-). Dit pensioen is bedoeld om te compenseren dat de partner tot zijn (of haar) AOW-leeftijd nog geen AOW ontvangt. Het tijdelijk partnerpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen. Dit ontvangt de partner omdat er tot zijn (of haar) AOW-leeftijd hogere inhoudingen van bijvoorbeeld de belastingen gelden.

Meer informatie is te vinden in de brochure 'Partner en wezenpensioen' op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl).

DSM-kunst te koop voor huidige en oud-DSM'ers

Voor de derde keer wordt een klein gedeelte van de DSM Art Collectie geveild. Een en ander geschiedt via het internet - dus ga kijken of jij misschien wel een kunstige slag wil slaan.

Internet

Conservator Catharien Romijn bedacht en organiseerde in 2009 de allereerste kunstveiling bij DSM voor DSM-medewerkers en gepensioneerden. Met de DSM Art Special, een krant, bracht zij negentig werken onder de hamer. De verkoop werd een groot succes. Dit jaar wordt de veiling net als vorig jaar gehouden op internet. Met een speciale link en een password kunnen huidige werknemers en gepensioneerden van DSM bieden op 120 werken uit de DSM Art Collection.

Catharien Romijn

Foto Ermindo Armino

Identiteit

Catharien Romijn: "We verzamelen al sinds het begin van ons bestaan. De collectie is in die periode gegroeid tot ruim 2000 werken. DSM is inmiddels uitgegroeid tot een multinational met als focus Life Sciences en Material Sciences. De DSM Art Collection probeert zoveel mogelijk aan te sluiten bij de identiteit van het bedrijf. Niet alle werken passen na al die tijd nog in ons collectiebeleid."

Waarde

De kern van de kunstcollectie bestaat uit 650 werken, allemaal bijzondere stukken die hangen of staan in de publieke ruimtes van DSM. Ze vertegenwoordigen stuk voor stuk een kunsthistorische, geschiedkundige en cultuurhistorische waarde. Naast deze "kerncollectie" bestaat de "randcollectie" uit werken die vooral bedoeld zijn voor de werkplekken. Die hebben een hoge attractieve waarde.

Het overige deel van de collectie, de "restcollectie", komt voor veiling in aanmerking.

Wanneer?

In de periode van 20 november tot en met 27 november worden dit keer 120 werken op het internet geveild. Onder de met zorg geselecteerde kunstwerken worden werken van Jan Laeven te koop aangeboden. Laeven (Schimmert, 1925) kwam in 1951 als tekenaar/illustrator in dienst bij de Voorlichtingsdienst van DSM. Hij schilderde Limburgse landschappen, stillevens met bloemen en portretten en industriële landschappen. Ruim vijftig werken van de kunstenaar zijn opgenomen in de kerncollectie van DSM. De rest gaat nu met werken van bekende Limburgse schilders als Harrie Kranen, Laurens Bisscheroux en Harry Koolen uit de DSM Art Collection onder de hamer.

Hoe werkt de veiling?

VOOR WIE?

De veiling is voor huidige en oud-DSM'ers.

HOE?

Zij kunnen via de link www.veilingenvankunst.nl/dsm met het password: **dsmkunst2011** vanaf 12 november op internet zien wat er te koop is.

Op de veilingssite is precies te lezen hoe het systeem werkt.

WANNEER?

De eerste internet veiling start op zondag 20 november om 21 uur en eindigt op zondag 27 november om 21 uur.

In die periode kunt u een bod uitbrengen.

WAAR OPHALEN?

Verkochte werken kunnen maandag 12, dinsdag 13 en woensdag 14 december in de Curverruimte bij de parkeerplaats van het hoofdkantoor in Heerlen tussen 9 en 13.30 uur worden opgehaald.

Voor vragen kunt u terecht bij Sandra Welters, telefoon 06-21986014

Het huwelijk van Jos Voorhoeve

Goed om te weten

Jos Voorhoeve is een 67-jarige weduwnaar uit Delft. Onlangs is hij getrouwd met de even oude Jacqueline Velders, die ook sinds enkele jaren weduwe is. Jacqueline woonde al heel lang bij hem in de straat. Maar pas nadat beiden hun partner hadden verloren, bloeide de liefde tussen hen op. Na een droevige periode zijn Jos en Jacqueline weer gelukkige mensen geworden.

Voordat ze trouwden, hebben ze uitgebreid stil gestaan bij de financiële gevolgen van hun huwelijk. Wat gaat er veranderen? Allerlei zaken passeerden de revue. En ook het pensioen kwam aan de beurt.

Jos heeft naast de AOW-uitkering een ouderdomspensioen van Pensioenfonds DSM Nederland (PDN). Jacqueline heeft naast haar AOW een partnerpensioen van een pensioenfonds waar haar eerste echtgenoot bij verzekerd was.

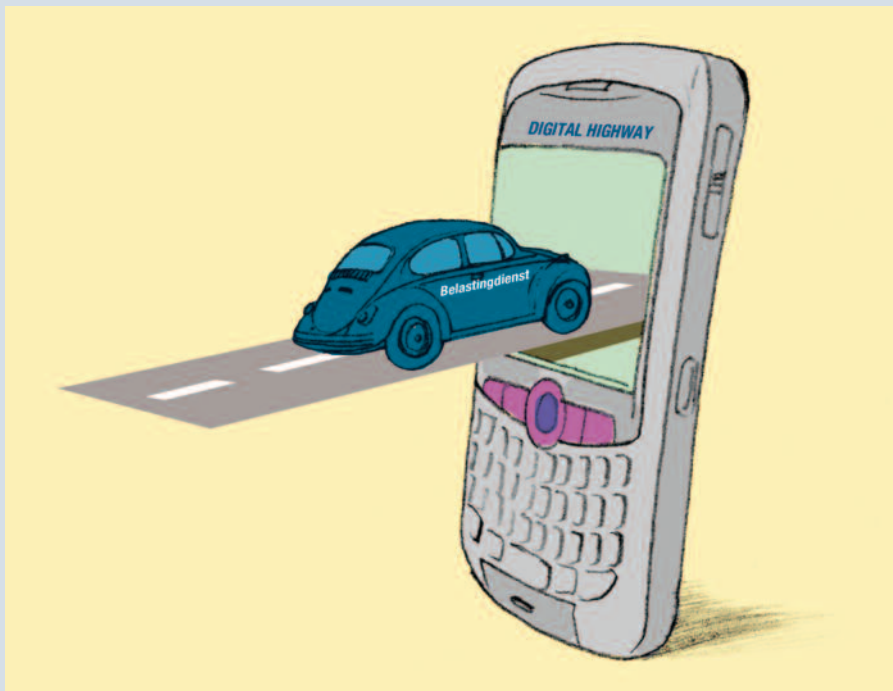
Ze wisten al voor hun huwelijk dat de gezamenlijke AOW-uitkeringen na hun huwelijk lager zouden uitvallen als de AOW-uitkeringen die ze samen vóór hun huwelijk ontvingen. Is er ook zoiets bij de aanvullende pensioenen, vroeg Jacqueline zich destijds af. Jos dacht te weten dat dit niet het geval is. Jacqueline was niet helemaal zeker van de zaak. Ze vroeg dan ook aan Jos om eens bij zijn pensioenfonds te informeren. Kon hij meteen doorgeven dat ze binnenkort gingen trouwen. Dus belde Jos met de Pension Desk van PDN.

Bij de Pension Desk wordt Jos te woord gestaan door Michèle Scheren.

Als Jos het voorgenomen huwelijk wil melden aan Michèle, vertelt die hem dat dit niet nodig is. Dit soort gegevens ontvangen pensioenfonds van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Van een huwelijk dat in Nederland wordt voltrokken, hoeft dus geen melding te worden gemaakt bij het pensioenfonds. Ook niet als de partners nog niet gepensioneerd zijn. Dat ligt anders als het huwelijk in het buitenland plaats vindt. Dan moet het pensioenfonds wel worden ingelicht.

Michèle vertelt ook aan Jos dat er niets aan de hoogte van zijn PDN-pensioen verandert door zijn huwelijk met Jacqueline. Wel wijst Michèle nog op een andere zaak. "Als u overlijdt vóór Jacqueline, dan heeft zij geen recht op partnerpensioen van PDN. Voor het partnerpensioen van PDN komen alleen mensen in aanmerking die al vóór de pensionering van de deelnemer als partner bekend waren bij het pensioenfonds."

Of de hoogte van het partnerpensioen van Jacqueline verandert na het huwelijk met Jos, daarover kan Michèle niets zeggen. "Daarvoor moet u het pensioenfonds van Jacqueline bellen," adviseert ze aan Jos. "Het kan zijn dat de hoogte van haar partnerpensioen opnieuw berekend gaat worden."

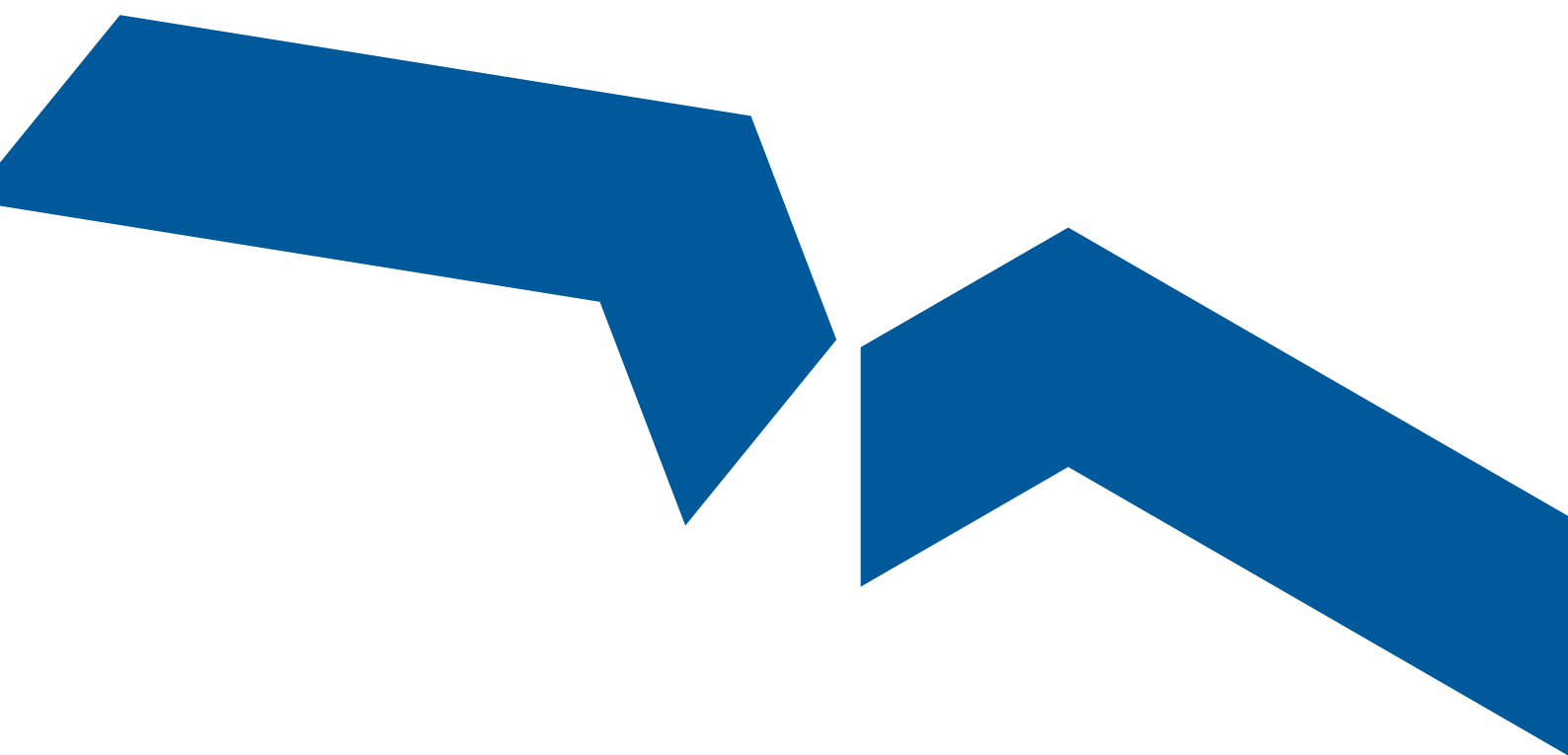
Digitaal gestoord

De altijd vriendelijk kijkende postbezorgster begroet me met een stralende lach en deponert een stapel drukwerk in mijn brievenbus. Ik sta ernaast en kijk ernaar, maar dat verandert niets aan haar routinehandeling. Post hoort in de bus en overhandig je niet aan een wachtende huisbewoner, ook al kijkt hij nog zo verwachtingsvol. Buiten de gebruikelijke reclame en spetterende boodschap dat ik de winnaar ben van een dikke ton benevens een fraaie auto-mobiel, mits ik een werkelijk uniek boek bestel, krijg ik een blauwe enveloppe met inhoud en een fraai gestileerd schrijven van mijn verzekeringsmaatschappij. De blauwe omslag laat ik nog even dicht, want de ingesloten mededeling stemt meestal niet tot vrolijkheid. Mijn verzekeraar laat me weten dat hij mij het leven nog gemakkelijker wil maken door de digitale snelweg op te gaan. Wanneer ik ooit betrokken zou raken bij een verkeersongeluk, hoef ik geen moeilijke formulieren meer in te vullen. Niet alleen ben ik absoluut niet van plan het verkeer in de war te schoppen, maar ook heb ik nooit schadeformulieren zelfstandig ingevuld. Dat is geen kwestie van luiheid, zoals mijn lief wel eens heel voorzichtig laat doorschemeren, maar van principe. Ongeveer sinds mijn ontdekking van mijn bestaan word ik deskundig terzijde gestaan door een adviseur, een tussenpersoon, zoals de verzekeraar dat noemt. Hij vult de formulieren in, gelukkig is dat hoogst zelden nodig, en ik hoef alleen maar mijn handtekening te zetten. Dat lukt me vandaag de dag nog wel. Volgens de brief van de maatschappij kan ik in de toekomst via mijn iPhone de gegevens doorgeven en dat is het dan. Ik heb tot heden zo'n apparaat nog niet in handen gehad en ben ook niet van plan de bezitter van een dergelijk apparaat te worden. Hoe moet dat nu verder? Dan maar eens voorzichtig in de blauwe enveloppe

kijken. De Belastingdienst probeert me blij te maken met de boodschap dat ik in de toekomst geen aanslagen meer op de deurmat zal vinden. Hoe is het mogelijk? Niet te vroeg juichen, want, aldus een hoge ambtenaar, mijn aanslagen worden binnenkort digitaal verwerkt. Ik begin de laatste tijd al meer last van duizelingen te krijgen, kleine digitale black-outs wellicht. Dat is nog niet alles. Een grote webwinkel waar ik geregeld bestellingen plaats, mailt me dat binnenkort wordt gestart met een proef om via mijn iPod, iPhone of Blackberry, of hoe allemaal mag heten de bestellingen te betalen met IDeal. Of ik maar even wil meedoen aan een eerste proef, maar dan moet ik natuurlijk wel zo'n dingetjes hebben. Feest gaat niet door.

Mijn lief, mijn dochters en uiteraard ikzelf ook vinden dat ik best wel met de tijd meega en niet te beroerd ben om sms'jes te sturen, die leesbaar zijn en ook behoorlijk bedreven ben in het surfen op het net. Maar het moet niet te ingewikkeld worden. Ik denk dat ik best nog wel analoog gelukkig ben en ik hoop dat ook te blijven tot mijn laatste ademtocht, zoals dat heet. Ik moet er niet aan denken dat ik digitaal de pijp uitga, hoe zou dat gebeuren eigenlijk? Laat me maar analoog verder slossen, liefst zonder plaszak, maar dat terzijde.

A stylized, handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Hend'.

Colofon

Pensioencontact verschijnt drie keer per jaar en is bestemd voor mensen die een uitkering ontvangen van PDN

Illustraties Geert Setola

Realisatie Afdeling Communicatie DSM Pension Services

Foto's Annemiek Mommers, Ermindo Armino en anderen

Druk PPM Event & Media Support, Meerssen

Redactieadres PDN t.a.v. Harry Coever
Postbus 6500, 6401 JH Heerlen
harry.coerver@dsm.com
www.pdnpensioen.nl
045-5782056

Pensioen Desk 045-5788100

Voor blinden en slechtzienden is een gesproken versie van Pensioencontact kosteloos verkrijgbaar.

